

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

X. Vtrum amor sit causa omnium operationum amantis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

significat Philosophus lib. 9. Ethic. cap. 3. & lib. 2. Rhet. cap. 4. quoad volendum eadem, & quoad gaudium, & tristitiam de iisdem. Quod patet inter similes facilius, & efficacius, maioriq; cum vniuersalitate communicationis prouenire, ceteris paribus. Dictum deinde est, amorem concupiscentiæ inducere vñionem realem mediatam, vel immediatam obiecti amati cum amante. Atque hæc etiam vñio eò quæritur avidius, & insinuat intus, quod vñibile participat magis naturam subiecti sui, estque eidem eatenus similis. Quapropter similitudo cum bono præhabito, quæ impedit eiusmodi vñionem, impedit etiam amorem concupiscentiæ; & quæ illam minuit, minuit & istum; atque e conuerso. Ex his patet etiam ad 5.

Art. 1. Ad 6. Non est de conceptu vñionis, vt sit vñiformiter mutua, seu vt vtrumque extremum vñiformiter afficiat. Fieri namque potest, & ita fit in plerisque vñionibus physicis, vt alterum vñiatur actiue, & tanquam perfectiuum, aut purè, aut principaliter; alterum vero vñiatur passiue, & tanquam perfectibile, aut purè, aut principaliter. Apparet hoc clare in vñione animæ, quæ est maximè perfectiua, & corporis, quod est maximè perfectibile; atque in vñione hypostatica, vi cuius Verbum diuinum purè perficit, & humanitas purè perficitur.

Art. 2. Hoc autem pacto omnis amor, tametsi mutuus non sit, vñit mutuò amantem, & amatum. Quia amor amicitie exercet vim vñitiuam, transferendo amantem in amatum, & applicando vires illius omnes in commodum huius, aut gloriam, quoad fieri potest, ita vt, licet physicè, & immanenter, ac intrinsecè perficiat solum amantem; affectiue nihilominus, & effectiue, ac extrinsecè solum perficiat amatum; siue amantem vicissim, siue non amantem, aut etiam odio habentem. Vnde qui amatur, inhæret, ac inest amanti, quatenus imprimit illi complacentiam erga se, perinde ipsi denuntiam, ac prouidentem, atque si esset sua ipsius propria erga se. Quia de causa dicuntur amantes habere in corde, & in visceribus suis eos, quos amant. Amans vero inhæret, ac inest amato, quatenus amor vires intentionales, & physicas amantis trahit omnes in amatum, eidemque impendit pro posse. Quia de causa dicitur, animam amatricem magis esse ubi amat, quam ubi animat. Amor concupiscentiæ vñit e conuerso obiectum amatum, vt perfectiuum, ipsi amanti, vt perfectibili, ac susceptiuo, vt patet ex dictis superius.

Art. 3. Vtrique præterea amori commune est, vt vñiat intellectualiter, amatum quidem amanti, quatenus inducit assiduam eius memoriam, ac inspectionem, per quam ille huius animo imprimitur, atque in eodem permanenter existit expressum tanquam per vitium simulacrum sui; amantem vero amato quatenus amans non est contentus superficiali, & extima cognitione amati, sed profundè eum scrutatur, atque in eiusdem intima peruatit meditatione irrequieta, ac insatiabili, per quam proinde rotius illi infunditur intrinsecus, atque cohæret inseparabiliter. Quod confirmat. D. Thomas art. illo 2. ex eo, quod dicitur de Spiritu Sancto, qui est amor Dei 1. ad Corinth. 2. 10. *Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.*

QVÆSTIO X.

*Vtrum amor sit causa omnium operationum
amantis?*

Videtur non esse 1. Quia plura sunt ad reprimendum amorem, quando est nimius. Plures

item operationes procedunt ex odio. Impossibile autem est, vt aliquid sit causa eorum, quæ ipsi aduersantur, vtque det esse ijs, per quæ ipsum desinit esse; ita vt verificetur, ideo non dari causam, quia datur effectus. Et similiter est impossibile, vt idem simul procedat à causis contrarijs, vtque vnum contrarium cooperetur alteri contrario ad communem effectum, cum contrariorum sit tendere ad contraria. Plura insuper sunt ex electione aduersus imperium passionis, necnon præter eundem ex ignorantia, vt dicitur 5. Ethic. cap. 8. Quæ proinde non sunt ex amore, qui est passio quædam, prout dictum est supra.

2. Passiones datæ sunt animali, vt per eas moueatur, ac determinetur ad actiones inductiuas eorum, quibus ipsum indiget, & reiectiuas eorum, quæ nocent eidem, cum neutrum horum præstari possit, nisi per imperium appetitus, vt dicitur lib. 3. de Anima a textu 48. Si igitur amor esset causa omnium eiusmodi actionum, superfluerent reliquæ passiones, & perperam illas indidisset animali natura, quæ nihil perperam facit.

3. Odium est quædam operatio animalis. Repugnat autem, odium esse ex amore. Quia neutrum contrariorum est ex altero; cum, quæ ex opposito dicuntur, naturaliter sint simul, vt dicitur in post-prædicamentis cap. de simul, habeantque se proinde purè concomitanter. Quod si aliquis ordo prioris, & posterioris causæ, & effectus admittendus esset inter amorem, & odium, potius dicendum esset amore prius, eiusdemque causa. Quia, in quolibet motu, recessus à termino à quo est prior, quam accessus ad terminum ad quem; atque odium habet rationem recessus, accessus vero amor. Prius autem nequit esse ex posteriori; sed magis e conuerso. Ergo amor nequit esse vniuersalis causa operationum omnium.

4. Quod est fortius, est magis actiuum, quam quod debilius, neque hoc potest esse causa illius. Odium autem est fortius amore. Quod apparet ex effectu: tum quia sæpe vincitur amor ab odio, nempe quoties amor conuertitur in odium: tum quia vt dicit Augustinus lib. 83. qq. 36. *Nemo est, qui non magis dolorem fugiat, quod fit per odium, quam appetat voluptatem, quod fit per amorem; maioriq; vi repelluntur odiosa, quam quærantur amabilia, vt ostendit Augustinus ibidem exemplo brutorum abstinentium à delectabilibus, vt vitent verbera.*

Art. 1. Responderetur. Dictum est supra quæst. 4. dari in animalibus quoddam operationum genus, quæ ita sunt necessariæ ad eorum conseruationem, aut propagationem, vel quæ procedunt a potentijs vsque adeo remotis à ratione, & sensu propter summam ipsarum imperfectionem, vt nulli subsint directioni, ac motioni rationis, aut sensus efficientis intrinsecè ipsa animalia. Quas proinde operationes est certum non procedere ab vilo appetitu, aut amore elicto ipsorum animalium, sed solum ab appetitu, & amore innato eorundem proprio, atque ab amore elicto causæ extrinsecæ, cuius solius cognitione, & voluntate eatenus diriguntur. Cæterum, facta eiusmodi operationum exceptione, quam in ipsa præsentis quæstionis propositione omnes Auctores proculdubio supponunt, reliqua omnia, quæ agit amans, ab amore certissimè procedunt immediatè, vel saltem mediatè. Ita docet D. Thomas quæst. 28. art. 6. alijque communiter ex principio Dionysij cap. 4. de diu. nom. part. 1. & 4. quod propter amorem boni omnia agunt, quæcumque agunt; nempe propter amorem innatum, quæ naturaliter agunt; propter amorem appetitus sensitui, quæ animaliter; propter intellectualem, aut rationalem, quæ intellectualiter, aut rationaliter.

Partitio

Partitionem istam amorum, & operum adstruit, & pluribus eleganter prosequitur August. lib. 11. de Ciuit. cap. 28. atque concludit: *Ita enim corpus ponere, sicut animus amore fertur, quocunque fertur.*

Art. 2. Ratio est, quia ante omnem cuiusvis agentis operationem circa aliquid praesupponitur necessario aptitudo eius ad illud, atque ex aptitudine praesupposita omnis deinde actio procedit. Omne namque agens ideo agit, quia aptum erat agere. Quare ubi aptitudo circa aliquid habetur per operationem aliquam, necesse est ab eadem operatione omnem aliam operationem dependere, ac procedere. Dictum autem est quaest. 6. Coaptationem animalis propriam, respectu boni sibi conuenientis esse amorem. Necesse igitur est, ut omnis alia operatio animalis propria, seu animaliter exercita, & non pure naturalis, dependeat, atque procedat ab aliquo amore.

Art. 3. Praeterea quaecunque sunt, propter finem utique sunt aliquem, ipseque finis est causa omnium, quae aguntur, ut dictum est quaest. 1. de act. hum. praefertim art. 6. cum Philosopho, Augustino, & D. Thoma. Quare prima operatio circa finem est origo, & causa reliquarum omnium operationum. Prima autem operatio circa finem est amor; Obiectum nimirum, & causa amoris est bonum secundum se, quod quatenus tale est simplicius, vniuersalius, & prius, quam bonum ut absens, aut ut praesens; idest ut terminans desiderium, spem, & gaudium. Ergo amor est prior ceteris affectibus prosequutivis, eorumdemque consequenter est origo, & causa. Manifestius porro est similiter prior affectibus, qui versantur circa malum; Quia bonum est prius malo, ut dicitur in hunc eundem scopum quaest. 12. Ergo amor est origo prima, & causa ceterorum omnium affectuum; sensitiuus quidem eorum, qui pertinent ad appetitum sensitiuum; rationalis vero eorum, qui ad rationalem. Recte autem praemissum nuper est ex Philosopho in secunda ratione dubitandi appetitum per suos actus esse causam reliquarum omnium operationum, quae sunt propriae animalis, aut substantiae intelligentis. Concluditur ergo amorem esse, sensu iam explicato, causam reliquarum omnium operationum amantis.

Ad 1. Quae sunt ad reprimendum, aut etiam extinguendum amorem aliquem, procedunt ex alio amore cuius finis nocet amor, qui reprimatur, aut extinguitur. Et similiter quae procedunt ex odio, procedunt eo ipso, saltem mediate, ex amore aliquo. Quia ipsum odium procedit ex amore boni, cui nocet malum odio habitum. Non est enim vero absurdum aut vnum amorem contrariari alicui alij amori circa obiectum aliud, aut odium circa vnum obiectum cooperari, ac inservire amori circa obiectum oppositum obiecto priori. Nempe amor, & inhibito amoris, amor, & odium circa opposita non opponuntur inter se, sed connectuntur potius, atque inuicem consequuntur, ac iuuant. Iam quae ex electione sunt, aut ignorantia, ex amore similiter aliquo procedunt omnia, vel rationali, vel proprio appetitus sensitiui. Neque vero soli amori, qui est passio, tribuitur causalitas vniuersalis in omnia, sed proportionaliter, tum ipsi, tum rationi, seu intellectuali amori, ut notatum est supra.

Ad 2. Est quidem amor principium omnium operationum amantis, non tamen omnium eodem modo. Quia quasdam inducit per se ipsum immediate, quasdam alias mediate, ut delectationem per desiderium, aut spem; & sic de ceteris. Vnde non superfluum aliae passiones, alijque actus voluntatis. Quia sunt causae proximae, ac

immediate peculiarium vnaquaeque operationum sub motione, & causalitate partim mediata, partim immediata amoris, ut apparebit magis in decursu circa singulas.

Ad 3. Conceditur amorem circa aliquid non posse esse causam odij circa idem: quia eatenus contrariantur sibi inuicem. Ceterum circa diuersa, maxime vero circa opposita, possunt inuicem esse causae, & amor odij, & odium alicuius amoris. Quia eatenus non opponuntur, imo circa opposita connectuntur mutuo, atque vtrumlibet consequitur ad alterum ex natura rei, ut modo dicebatur. Documentum Philosophi, de similitudine dicibilium ex opposito, non est ad rem. Quia Philosophus agit ibi de ordine rationis quatenus diuidentis genus in differentias oppositas secundum abstractionem vniuersalem. In praesenti autem agitur de ordine causalitatis circa singula, secundum quem quaedam opposita sunt simul, quaedam non, ut obseruat, & confirmat exemplis D. Thomas quaest. 29. art. 2. ad 1. Quod additur de prioritate recessus, respectu accessus, est verum quoad ordinem executionis: Sed eo ipso est falsum quoad ordinem intentionis. Quia quod est prius in executione, est posterius in intentione, atque e conuerso, ut dicitur communiter, & verè. Inter affectus autem attenditur ordo intentionis; imo hic ordo per illos intrinsece constituitur. Vnde omne odium est ex amore aliquo, non autem e conuerso.

Art. 1. Ad 4. Contingere proculdubio potest, ut aliquod odium aliquo amore sit fortius. At contingere minimè potest, ut idem odium non praesupponat amorem alium tanquam causam sui, ut dictum est, & apparebit clarius in dicta quaest. 12. initio. Causa autem est fortior effectu, & dominatur eidem. Quapropter cum incipit odio haberi, qui prius diligebatur ut amicus adeoque prior amor vincitur ab odio subsequenti; ideo id contingit, quia, qui erat amicus incipit nocere, & contrariari amanti, atque ita incipit opponi maiori amori, quam qui exercebatur erga ipsum. Quicunque enim amat alium hominem, plus amat se, quam illum; atque minor amor cedit amori maiori. Vnde victoria odij supra aliquem amorem radicaliter, ac principaliter est victoria maioris alterius amoris, ex quo ipsum odium procedit.

Art. 2. Haec eadem est ratio, ob quam odium dolorum, ac verberum praeuallet amori voluptatis, & delectabilium. Quia nimirum dolores, ac verbera tendunt ad interitum animalis, eumque inducunt, nisi cessent; cum voluptas, & delectabilia non ita conferant ad vitae conseruationem; neque haec ita deficit, his interruptis, ac perditis, sicut sequitur interitus, illis continuatis. Quapropter amor vitae, qui est maximus cooperatur odio dolorum, atque hoc odium simul est odium interitus. Vnde dum amor voluptatis, & delectabilium vincitur ab odio dolorum simul vincitur ab amore vitae, & ab odio interitus; nec amor boni cedit vniquam odio mali directe oppositi, quin simul cedat amori alteri maiori, atque odio maioris alterius mali indirecte oppositi. Accedit sensum doloris,

& contristabilium esse maiorem, quam sensum voluptatis, & delectabilium, ut dicitur infra quaest. 23. & notat D. Thom.

quaest. 29. art. 3. c.
